

3 Steekproefje

Wat vinden UM-hoogleraren van 25 duizend studenten en 7 eredoctoraten?

8-9 Koempel

Wiel Kusters en Ad Knotter schreven geschiedenis van Limburgse mijnen

5 Squabbling

FaSoS council: Squabbling about the Dutch term 'PhD-student'

Dit is het laatste nummer voor Kerst. Het eerstvolgende nummer komt uit op donderdag 10 januari 2013. De redactie wenst iedereen prettige feestdagen en een gelukkig 2013

This is the last Observant of this year. The next issue will be published on Thursday 10 January. We wish you a Merry Christmas and a Happy New Year

observant 16

www.observantonline.nl

Onafhankelijk weekblad van de Universiteit Maastricht | Redactieadres: Postbus 616 6200 MD Maastricht | Jaargang 33 | 20 december 2012

Foto: Loraine Bodewes

UM experimenteert met onderwijsconcept in Landgraaf

De Universiteit Maastricht bereidt een experiment voor om negen basisscholen in Parkstad te hervormen tot 'gezonde' dagscholen. Hier krijgen de kinderen niet alleen les maar eten ze en sporten ze ook samen. Afgelopen maandag ondertekenden de negen, deelnemende organisaties een intentieverklaring in congrescentrum Rolduc.

Uniek aan het project is dat de negen scholen, die vallen onder de onderwijsstichting Movare, een geheel nieuwe filosofie voeren waarin onderwijs én gezondheid hand in hand gaan. De dag begint met een gezamenlijk ontbijt, vervolgt met les en sport, en eindigt rond zessen (eventueel met het avondeten). Het experiment start in Landgraaf, onder meer vanwege de goede sportvoorzieningen. Negen vergelijkbare Movare-scholen in Kerkrade en omgeving, met een traditioneel lesprogramma, zullen als controle-conditie dienen, al zijn de gesprekken nog niet afgerond.

Het idee is dat gezondere kinderen beter presteren in de klas en later meer kans maken op de arbeidsmarkt, wat de lokale economie een duwtje in de rug moet geven. Behalve de gezondheidsdeskundigen zullen ook de economen, psychologen en juristen van de UM hun steentje bijdragen. Onder de partners bevinden zich de GGD, Humanitas, sportparken en lokale overheden.

De Oostelijke Mijnstreek is een regio waar veel winst te behalen valt, zegt Onno van Schayck, directeur van onderzoeksinstituut Caphri. In vergelijking met de rest van het land groeien de jongeren in de Oostelijke Mijnstreek vaker op in achterstandswijken, stoppen ze vaker met school, beginnen eerder met roken en drinken, bewegen minder, eten minder groente en fruit, hebben vaker overgewicht en veel vaker diabetes.

Van Schayck: "Bij initiatieven die zich richten op tieners, is het vaak dweilen met de kraan open vanwege de ongezonde invloed van de sociale omgeving. Maar in ons geval staat de kraan nog niet open, zozeggd. De kinderen komen al op 4-jarige leeftijd en hebben het gedrag van de omgeving nog maar beperkt gekopieerd. Belangrijk is natuurlijk dat de ouders meedoen. We willen niets afdwingen. Het moet als een gemiste kans voelen als ze niet meedoen. Ik verwacht dat werkende ouders positiever tegenover het plan staan dan ouders die thuis zitten, al was het maar omdat de kinderen overdag onder de pannen zijn."

Door het MUMC is al een startsubsidie van 60 duizend verleend. Een NWO-aanvraag voor zes ton (over leren en bewegen) zit nu in de tweede ronde. Andere NWO-aanvragen (onder meer over voeding) zijn in de maak. Een goed gesprek met het provinciebestuur heeft ook al plaats gehad.

Maurice Timmermans

Eerste akkoord cao

De bestuurders van universiteiten hebben ingestemd met de nieuwe cao-afspraken. Ze accepteren een loonsverhoging van 2 procent: één procent in januari 2013 en nog eens één procent in september 2013. Senioren- en ontslagregelingen worden versoerd. Nu is de achterban van de vakbonden aan zet. Na de kerstvakantie laten de leden hun stem horen. Het was niet vanzelfsprekend dat de universiteitsbestuurders met de nieuwe afspraken zouden instemmen. Ruim twee jaar geleden waren de onderhandelaars ook tot een akkoord gekomen, maar daar haalden de bestuurders toen alsnog een streep door, nadat de vakbonden al hadden ingestemd. HOP

"No ad hoc student policy, but an integral plan"

That the Maastricht city council should communicate more in English with foreign students, is supported by almost all fractions of the Maastricht city council. But they have a problem with the timing of the Christian Democrats' (CDA) proposal. That's why it was removed from the agenda of the city council meeting last Tuesday.

"They all sympathise with the idea of improving communications with international students, but they will not give their political support at the moment," says CDA member Jimmy Bastings. "One wants more details of the financial consequences, another wants us to first talk with the civil servants of departments involved." The note was introduced almost two months ago. "We will rewrite it and come back with it later, probably in March."

Bastings: "The city council communicates far too little in English - on its website, in brochures and in other printed information sources. Foreign students have a hard time trying to find information on the city council website. Living with each other starts by communicating with each other in a language that both parties understand." As an example, he refers to the invitation for the city council's New Year reception. "It's written in Dutch, but it's a nice event, also for foreign students who can't read it now."

The Dutch Labour Party (PvdA) wants to include the communication proposal in an integral approach of the Maastricht student policy. In September, they held a conference for everyone interested in student policies, such as students, Maastricht University, Hogeschool Zuyd, the police, the city council, neighbourhood platforms, sports organisations, et cetera. "Countless

organisations do their own thing now instead of working together; this also applies to communications," says Antoine van Lune, city councillor for the PvdA. "So we say: wait till we have an integral plan, hopefully in May next year, and don't act in an ad hoc way, as we have been doing the last twelve years." Roos Marie Bal of the GroenLinks party agrees: "We want to get rid of fragmentation. Do it once, come up with student policies, and do it well."

Wendy Degens

Alison in Wonderland Sunburnt and full of prawns

It may be the jetlag talking, but it seems my country is 0.18 points better than yours. Because let's face it, the Economist doesn't lie. In its where-to-be-born in 2013 index, the Economist measures 'which country will provide the best opportunities for a healthy, safe and prosperous life'. Australia comes in 2nd place, behind Switzerland, with a score of 8.12 out of 10. The Netherlands trails behind at 8th, with 7.94. So now I'm home and beach-side for the holidays, has my quality of life improved? You bet: I'm sunburnt and full of prawns. Only ... Australia always feels Very Far Away. If only it could be towed right up next to Europe. Keeping the same climate, of course. Is that too much to ask for Christmas?

Alison Edwards

Zing, vecht, huil, bid,
lach, werk en bewonder

“Zijn kinderen voelen als mijn kinderen”

Anja van Bogaert (48)

Managing director ICIS (International Centre for
Integrated assessment and Sustainable development)
Getrouwd met Jan-Joost Rethans, vijf kinderen; een
samen (14), vier uit eerder huwelijk Jan-Joost
Woont in Maastricht

Foto: Loraine Bodewes

Ik dump mijn afval langs de snelweg. O, daar heb ik zo'n hekel aan. Als ik hardloop of fiets zie ik vaak vuilniszakken liggen. Ik heb de neiging om ze open te maken en te zoeken naar adressen. Als ik iemand iets zie dumpen zeg ik er iets van. **Grote liefde?** Mijn man. Hij is de *love of my life*, ook na twintig jaar. Een keer per jaar organiseren we een retraitsedag in de sauna en spreken we ons jaar door. Zitten we nog goed? **De vakantiefoto's zet ik altijd in albums.** Je wilt niet weten hoeveel schoenendozen wij vol hebben. We zouden voor alle kinderen – vier zijn er al volwassen - op hun achttiende een album maken. Dat is nog niet gelukt. **Een leven lang werken aan de UM.** Dat kan als je je genoeg kunt ontwikkelen. Ik ben begonnen als uitzendkracht bij de facilitaire dienst, kwam vervolgens bij huisartsgeneeskunde en werd daar al snel coördinator binnen de huisartsopleiding. Ik kreeg kansen, en die moet je grijpen. Het afgelopen jaar heb ik mijn MBA gehaald aan de UM, naast mijn baan van officieel 32 uur. Privé waren het tropenjaren. Ik zat niet meer gezellig op de bank, maar in mijn werkruimte. Sociale contacten stonden op een laag pitje. Afgelopen herfst ben ik met mijn jongste zoon Ole naar Londen geweest. Een cadeautje van Jan-Joost, konden we weer wennen aan elkaar. **Ik verzamel diploma's.** [Grinnikt] Op de lagere school was ik het brave meisje. Ik las heel veel. Op de middelbare werd ik een rebelse puber, waardoor het geen vwo maar havo werd. Ik vond de middelbare school verschrikkelijk, raakte totaal niet geïnspireerd door de leraren. Ze draaide gewoon hun lesje af. Ik ging mijn eigen weg. Daarna ging ik naar het hbo, deed verschillende opleidingen/cursussen en haalde later een bachelor bedrijfskunde en nu de MBA. Ik zeg niet dat dit mijn laatste opleiding is. **Mijn laatste weesgroeitje ...** Ik bid al heel lang niet meer. Als ik me ergens op moet voorbereiden ga ik liever hardlopen. Dan kan het teveel aan energie eruit. Ik probeer twee tot drie keer per week te sporten, maar ik laat me snel afleiden. **Ik ben een lijstjesmens.** Nee. Ik kan heel makkelijk lijstjes of onderdelen even parkeren als andere zaken belangrijker zijn. Ik word wel kriegelig als mijn agenda zo strak gepland is dat ik hollend naar de volgende afspraak moet. **Mijn man mag nooit meer koken.** Hij kookt nooit, dat is mijn hobby. Hij doet de rest van het huishouden, op de was en de tuin na. Tuinieren is voor mij ontspanning. **Belangrijkste les van opa?** Hard werken. Mijn ene opa was beroepsmilitair, de ander runde een hotel. Hard werken is niet verkeerd, maar ik kan doordraven. Gelukkig weet ik als ik te veel doe. Ik zorg goed voor mezelf. **Meest eigenaardigste karaktereigenschap?** Ik heb een hekel aan opruimen, maar ik geef mijn sleutels en telefoon altijd een vaste plaats. Ik ben ze nooit kwijt. Ik bewaar veel, misschien heb ik het later nog eens nodig. Opruimen duurt bij mij altijd lang, want ik ga dan alles

weer bekijken of lezen. **Meest dominante karaktertrekken?** Vol energie, dynamisch. Stijfkop. [Lacht] Ik heb vaak gelijk of vind dat ik het heb. En ik ben onderzoekend, leergierig. **Goede voornemen voor 2013?** Voor mezelf: genoeg sporten en weer deelnemen aan een paar hardloopwedstrijden zoals Maastrichts Mooiste. Voor ICIS: volle bak vooruit, alle neuzen dezelfde kant op, en zoveel mogelijk verbanden aangaan, binnen en buiten de UM. **Maastrichts of Nederlands?** Nederlands. Maastrichts verstaat niemand. Ik denk en werk in het Nederlands, ik wil nooit in het dialect vergaderen, ik kan me dan niet goed verstaanbaar maken ook al ben ik van oorsprong Maastrichtse. **Je moet niet bij dezelfde instelling als je partner werken.** Het kan, als je maar zo ver mogelijk bij elkaar vandaan zit. We hebben elkaar leren kennen bij huisartsgeneeskunde, maar dat was een grote groep, we zaten allebei op een andere afdeling. Nu zit Jan-Joost bij het skillslab en ik bij ICIS. **Onze caravan staat op stal.** [Lacht] Ik zou er geen willen. We hebben er één keer eentje gehuurd, maar zijn na een paar dagen al vertrokken. Het regende, Jan-Joost had een hernia, het was afgrijselijk. Wij huren altijd huisjes. We gaan vaak op vakantie, soms wel vier tot vijf keer per jaar. Maar altijd *low budget*. **Ik word moe van...** Als mensen zich niet respectvol gedragen. Iedereen is even belangrijk, welke functie je ook hebt. Ik houd van dienend leiderschap, inspirerende bazen die het beste uit hun mensen halen en zich niet beter voelen. Ik hoop dat ik een dienend leider ben. Ik probeer te luisteren, te verbinden, transparant te zijn. Ik druk nooit mensen weg, maar als me iets stoort dan ga ik het aan. **Ik schaam me voor ...** Ik heb slechte oren, soms moet ik ze tijdens een vergadering letterlijk spitsen. Zeker als het een grote club is vraag ik niet zo snel: kun je dat nog eens herhalen? En ik zou graag wat langer zijn dan 1.60 meter. Het is niet echt belangrijk, maar ik vind het onhandig tijdens borrels en zo. Je zit niet altijd op dezelfde hoogte. Vandaar dat ik altijd hakken draag. **Laatste roddel binnen ICIS?** We hebben hier ook een roddelcircuit, waar niet? De promovendi hebben het samen heel gezellig, maar ik hoor de roddels meestal niet. De sfeer is heel vriendelijk, een familiecultuur. Vroeger, ten tijde van de vorige wetenschappelijk directeur, werd er vast meer geroddeld, de sfeer was heel anders, meer een machtscultuur. **Het ergste dat je ooit is overkomen?** Mijn grote liefde heeft ook een keerzijde. De relatie met Jan-Joost heeft heel wat voeten in aarde gehad. Het heeft zijn vorige partner en de kinderen veel pijn gedaan. Ik denk dat iedereen er nu vrede mee heeft. Zijn vier kinderen voelen voor mij in ieder geval ook als mijn kinderen.

Riki Janssen

En nu... de UB

Eén ding is honderd procent zeker: na het lezen van de titel staan vele lezers al meteen in de startblokken met het vaste voornemen om zeer, zeer gekwetst te zijn, respectievelijk meteen de auteur op het matje te roepen. Maar het leuke is, er komt niets.

Ik houd er namelijk mee op. Columns schrijven in de *Observant* is me een te linke bezigheid geworden. Over mijn columns zijn Kamervragen gesteld, geregeld moet ik bij de decaan verschijnen, ik word letterlijk overvallen in de gang door medewerkers die me even willen inpeperen hoe zij het zien en er komen brieven van advocaten die afzeggen voor mijn cursussen onder de ominieuze bijvoeging dat de opzegging mede verband houdt met de gevolgen die column zus en zo voor mij zal hebben. En dat terwijl er nooit een woord gelogen was.

De lol is er dus af. Als de bibliotheek het laatste boek tegen de oudpapierprijs heeft verkocht aan een visboer en definitief is uitgeroepen tot beste studentenspeeltuin van de Europese Unie, dan wil ik nog wel eens vertellen wat er in deze column had moeten staan.

Fokke Fernhout, universitair hoofddocent
faculteit rechtsgeleerdheid

De column wordt op persoonlijke titel
geschreven

Discussie over ketchup-onderzoek

Vorige week lanceerde de UM een persbericht over promotieonderzoek met de kop 'Tomatenketchup beschermt tegen hartaandoeningen'. Was dat niet al bekend? *De Volkskrant* meent van wel en trekt in een column flink van leer. 'Tweedehands autoverkoper is betrouwbaarder dan de Universiteit Maastricht', oordeelde columnist Hans van Maanen afgelopen weekend in de wetenschapbijlage.

Samen met de UM-communicatieafdeling besloot de betreffende onderzoeker Merel Hazewindus om niet te reageren. "Ik sta achter de uitkomsten van mijn onderzoek. Nieuw eraan is dat niet alleen de stof lycopene beschermend werkt, zoals inderdaad bekend, maar een combinatie van drie stoffen. De conclusie is dan ook dat tomaten en ketchup nog gezonder zijn dan we dachten."

Het onderzoek is gesponsord door Heinz. "Het bedrijf heeft de studie financieel ondersteund maar heeft zich niet met de inhoud bemoeid. Ik had overigens niet verwacht dat ketchup een gunstig effect zou hebben vanwege het suikergehalte, maar dat bleek te worden overruled."

De Volkskrant constateert bovendien dat niets van het onderzoek in gezaghebbende tijdschriften is verschenen. Hazewindus zegt ter verdediging dat ze in korte tijd, in drieënhalve jaar, is gepromoveerd. "Mijn artikelen liggen nu op de redacties van tijdschriften. Ik ga ervan uit dat ze worden gepubliceerd."

MT

OBP pas op de plaats

De vacaturestop wordt definitief per 1 januari opgeheven, zij het maar gedeeltelijk voor het ondersteunend en beheerspersoneel (obp). Voor hen geldt dat de UM in het kader van de prestatieafspraken met het ministerie heeft beloofd om de *overhead* op het niveau van december 2010 te houden, en dat voor vijf jaar. Dat betekent dat deze categorie nog een volle drie jaar pas op de plaats moet maken. Alleen het obp dat rechtstreeks onderwijs- en onderzoek ondersteunt, mag groeien. Dat heeft het college van bestuur aan de universiteitsraad meegedeeld. De vacaturestop, ingesteld in maart 2011, heeft geresulteerd in een terugloop van 53 volle banen bij de UM doordat er meer mensen vertrokken dan er binnenkwamen.

WB

Gregersen vertrekt naar Hull

Jeanine Gregersen, sinds 2005 hoofd van de afdeling marketing en communicatie en tevens woordvoerder van het college van bestuur, verhuist binnenkort de UM voor de universiteit van Hull. Ze wordt daar per 1 maart hoofd studentwerving. Gregersen (54) was toe aan "een nieuwe uitdaging", zegt ze. "Ik wilde altijd nog een keer naar het buitenland maar dacht meer aan de VS of Denemarken [het land van haar overleden echtgenoot; red.]. Engeland vind ik leuk, en dit kwam voorbij. We zijn als UM nogal actief in het Verenigd Koninkrijk, ik houd de bladen bij en daar stond deze advertentie in."

De University of Hull telt zo'n 22 duizend studenten maar wil groeien, ook met studenten uit het buitenland. Volgens Gregersen gaat het om een sleutelpositie: "Voor een groot aantal opleidingen is geen overheidssubsidie meer beschikbaar. Wanneer je als universiteit onvoldoende *full fee paying* studenten binnenhaalt, reddend bepaalde opleidingen het op termijn niet."

De universiteit noemt zich net als de UM 'student gecentreerd'. Volgens Gregersen waait er na een aantal recente benoemingen een nieuwe wind, "het ging daar zijn gangetje en dat is nu aan te veranderen. Er is veel mogelijk en veel te doen."

WB

25.000 studenten en jaarlijks zeven eredoctoraten

Plannen rector: applaus en kritiek

Studenten tijdens de Inkom 2012. De rector wil groeien naar 25 duizend studenten Foto: archief Observant

Luc Soete is nu enige maanden rector magnificus. Zijn streven om "niet op de winkel te gaan passen" heeft al geresulteerd in twee opvallende acties. De eerste betreft zijn plan voor een forse groei van de universiteit, naar zo'n 25 duizend studenten. De tweede is reeds omgezet in beleid: voortaan zal de UM jaarlijks zeven eredoctoraten uitreiken, waaronder een niet-wetenschappelijk-, zeg maar een maatschappelijk eredoctoraat.

Observant vroeg een min of meer willekeurige groep hoogleraren uit (bijna) alle faculteiten naar hun mening.

Om te beginnen: de groeistrategie.

Hildegard Schneider, decaan rechtenfaculteit:

"Je kunt best naar groei van de universiteit streven maar dan niet door de bestaande richtingen groter te maken. Veel beter is het om nieuwe opleidingen te brengen. Wij zouden iets kunnen doen op het vlak van *global governance and justice*, een brede bachelor voor studenten uit India, Indonesië, China. Of iets met *engineering* en rechten, een master om octrooigerechtigde te worden."

Ton Hartlief, hoogleraar privaatrecht (FdR): "Ik vind dat wel héél groot klinken, 25 duizend

studenten. Het staat ver af van onze dagelijkse werkelijkheid: dat we een opleiding Nederlands Recht in de lucht proberen te houden met te weinig mensen. Dat betekent dat de kwaliteit onder druk staat, we hebben 70 procent onderwijslast, iets dat weer ten koste gaat van het onderzoek. Ik zit dus niet te wachten op groei. In plaats van te denken aan nieuwe opleidingen om studenten te trekken voel ik meer voor een injectie in de huidige opleiding."

Stan van Hoesel, hoogleraar besliskunde (SBE): "Op zich heb ik geen moeite met 25 duizend, ik zet alleen vraagtekens bij de haalbaarheid. Het gaat in tegen de demografische ontwikkelingen hier en buitenlanders werven is nog niet zo makkelijk."

Op zich is groei heel goed, het geeft ons de gelegenheid meer staf aan te nemen en dus ook meer toppers, vooral op onderzoeksgebied. Ik denk niet dat je veel nieuwe richtingen moet introduceren, al was het maar omdat het logistiek, qua huisvesting, heel ingewikkeld wordt. Je kunt beter de bestaande richtingen uitbouwen, niet te veel variatie brengen."

Wiebe Bijker, hoogleraar techniek en samenleving (CMW): "Het argument van Soete, dat de UM als economische motor voor de regio moet

fungeren, vind ik sympathiek en zinnig. Als universiteit moet je daar serieus over nadenken. Wat het concreet betekent, weet ik nog niet. Ik ben er wel voor om die groei evenwichtig over de drie categorieën, bachelors, masters en promovendi te spreiden. Een gezond bijenvolk [Bijker is amateur imker; red.] bestaat ook uit jongere en oudere bijen en darren."

Harry Struijker Boudier, hoogleraar farmacologie (FHML): "Regionale ontwikkeling stimuleren, dat is een van de taken van de universiteit. Soetes argumentatie is dus goed. Maar je moet niet de aantallen bij bestaande studies ophogen. Beter is het om nieuwe richtingen te ontwikkelen, vooral in de bèta-hoek, daar is behoefte aan. De bestaande bèta-opleidingen in Nederland zijn niet aantrekkelijk genoeg, niet op de 21e eeuw georiënteerd. De UM kan met nieuwe multidisciplinaire varianten en met nieuwe vormen van onderwijs de aantallen aanzienlijk verhogen. Bij vwo-leerlingen is er steeds meer interesse voor bèta-programma's."

Ruud Kempen, hoogleraar sociale gerontologie (FHML): "Met de vergrijzing en de krimp hier kan ik me iets voorstellen bij Soetes plan. Maar

Lees verder pagina 6

Deal gemeente-UM over TUL

De Maastrichtse gemeenteraad heeft deze week ingestemd met een voorstel om een lening aan de UM voor de helft kwijt te schelden. Het gaat om geld dat tussen 2002 en 2005 aan de UM is uitgekeerd om daarmee de opbouw van de TUL, de transnationale Universiteit Limburg, te stimuleren. Vijf renteloze leningen van 4,5 ton elk, samen bijna 2.270.000, met een gezamenlijke looptijd van tien jaar. Nu die termijn is verlopen wilde de gemeente Maastricht haar geld terug, tot verrassing van de UM, zegt collegelid André Postema. Want de UM had al in 2004 afspraken gemaakt met de gemeente die erop neerkwamen dat terugbetaling op de lange baan kwam, en in 2007 was zelfs sprake van omzetting van de lening in een subsidie. Er zou sprake zijn geweest van toezeggingen van de kant van de gemeente maar for-

meel werd destijds niets vastgelegd. Hoe dan ook, een onduidelijke situatie resteerde, de gemeente klopte enige maanden geleden aan bij de UM, die daarop voorstelde het bedrag te halveren. Dat betekent dat de UM 1.135.000 terugbetaalt aan de gemeente, die daarmee nu dus akkoord is gegaan. In de universiteitsraad heerst intussen nogal was sceptis over het nut van de transnationale Universiteit Limburg (TUL), een gezamenlijke constructie van de UM en de Universiteit Hasselt. Tijdens twee commissievergaderingen in begin december kwam het thema ter sprake. Wat betreft de kosten van de TUL; die belopen 25.000 euro per jaar, zei Postema daar. De opbrengsten zijn groot, vindt hij: een opleiding biomedische wetenschappen met Hasselt, het al langer lopende kennistechnologie. Bovendien werkt de rechtenfaculteit met

Hasselt samen "weliswaar formeel buiten de TUL maar de relatie is belangrijk. Hasselt helpt ons ook met Science." Ook rector Luc Soete verdedigde in een andere commissie het nut van de TUL, maar hij zei er wel bij dat "het niet heeft gebracht wat het had moeten worden. Er is geen mobiliteit van studenten of staf, en dat ligt voor een belangrijk deel aan de slechte verbindingen. Vandaar de steun van het college voor een tramverbinding met Hasselt." Vraag is wel, zei hij, of de TUL-constructie moet blijven bestaan. Haar voortbestaan zou in ieder geval tot 2017 duren. Tegenover de suggestie uit de U-raad dat een eerdere evaluatie nodig is toonde de rector zich welwillend, "maar dat moeten we dan wel eerst met Hasselt bespreken".

Wammes Bos

observant | 16

Required Reading | No personal responsibility

Who: Wim Groot, professor of Health Economics and Evidence Based Education

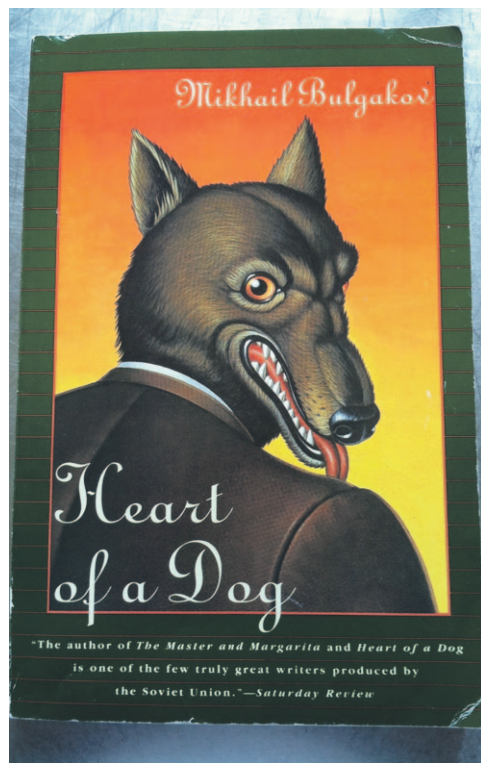
Book: *Heart of a Dog*, Mikhail Bulgakov

Target: Economics students

“The story takes place in the Soviet Union in the nineteen-twenties. A stray dog spends a day with a professor who has a clinic that provides rejuvenation cures. The professor thinks that if someone were to place his testicles and pituitary gland (located in the middle of the head, at the base of the brain, which secretes a lot of hormones) in a dog, this would make him younger. The experiment fails, the animal turns human, but with the behaviour of a stray dog: he is rude, swears, drinks and flirts with women. He becomes assistant manager to the municipal cat control service, because he really dislikes cats. It gets so out of hand that the professor wants to undo the experiment.”

The satirical book is anti-communist and was never published in the Soviet Union. “It was written during the idealistic years of the revolution and was published in 1925, but Bulgakov surmised where things were heading, that this was a corrupt regime.”

According to Groot, the book is interesting for Economics students because it shows the influence of a communist system on society. “It leads to vulgarisation and harshening of manners and morals. The unkempt stray dog suits the com-

munists. Economists have to think hard about the degree in which governments should interfere with the private lives of people. If you invade people's freedom, their personal responsibility

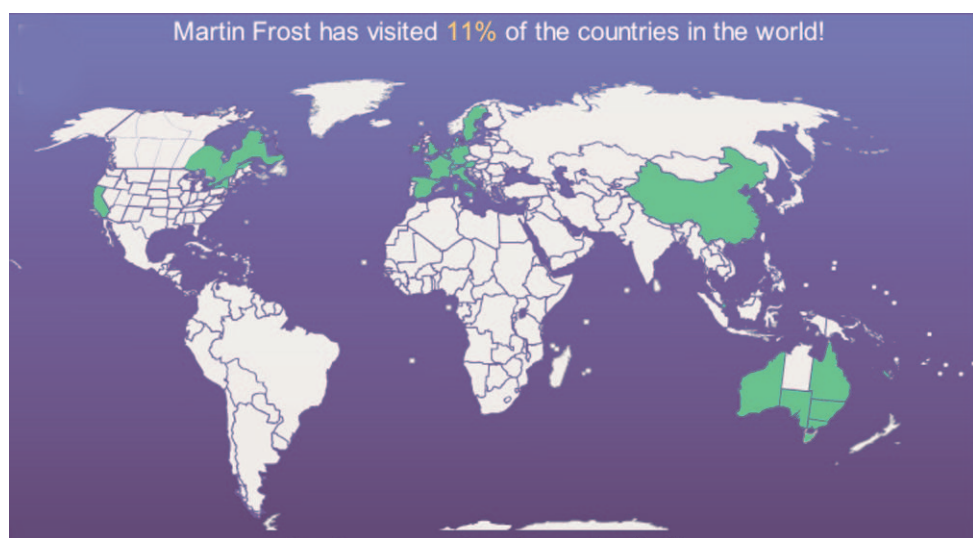
also lessens.”

Groot thinks that Bulgakov showed great personal courage by writing this book. “At a certain stage, the professor throws a book by Friedrich Engels (together with Karl Marx one of the founders of Marxism, ed.) into the fire. To write that in those days... Stalin asked him to leave the country, but he refused. He felt that a Russian writer should live in Russia. Eventually they left him alone, he was too well known to have him disappear just like that. I go to Kiev regularly and on my way to the university I often walk past the house in which he was born.”

Cleo Freriks

This column features lecturers who recommend a novel that will throw a different light on their field than textbooks would

Far away eyes | Exploring Europe in weekend trips

Martin Frost (30), an Australian postdoc at cognitive neuroscience who has visited 11 per cent of the world

In 2004, Martin Frost came from Sydney to Maastricht to start a PhD. “I had never been here before. Actually I hadn't travelled that much at all.” Something he has made up for since living in Europe. “I've been to Denmark, Sweden, Italy, Germany, France, Ireland and I've visited conferences in the United States, Canada and Beijing. That's a really great part of the job.”

One of his best trips was to Denmark. “We went by car so we had the freedom of going anywhere we liked. We usually fly to a city and don't see much else. Now we had two weeks to explore the country.” Frost spends most of his holidays in Australia or Switzerland, where his wife is from. “We just got married in Australia. We travelled along the West coast for our honeymoon.” That means other travelling is limited to weekend trips. “But in Denmark, we saw a lot. Copenhagen is an ideal city for me. It's surrounded by the sea – water is very important to me, coming from Sydney, it's why Zealand is my favourite part of the Netherlands – and has beautiful architecture. I lacked that in my childhood, there are no really old buildings in Australia. The Danes are friendly and the landscape is great. It reminded me of Holland but with more hills.”

The only bad experience he ever had was in Beijing. “It wasn't that bad, but as a tourist people approach you differently. They trick you into entering their store and then get annoyed if you don't want to buy anything.” Even so, Frost would like to see more of Asia. “I've been to Singapore Airport fifteen times, but I've never actually seen Singapore. I know a lot of people who take a break in the over 20 hours flight to Australia by spending a few days at their stopover, but for me that's a day longer away from my family and friends.”

Cleo Freriks

Latest news on
www.observantonline.nl
Become member of
[facebook.com/ObservantUM](https://www.facebook.com/ObservantUM)

Saddy

While messaging a friend recently, I accidentally invented a new word. I wanted to say that I felt happy and sad at the same time, but then I made a typo and wrote “saddy”. From then on, we established that ‘saddy’ is that emotion you feel when you ought to be happy about the outcome of events but are also a little bit disappointed because it is not quite the same as what you wished for. For a lot of second-year students who just received their Erasmus placements for next year, this is an emotion they can identify with.

I personally have mixed feelings about my Erasmus placement. Since I've been learning Italian for a long time and want to try out something completely different, I applied to Italy, but instead I got my fallback choice, Tallinn. While it is a great university and cool Erasmus destination (maybe a little *too cool*) I still feel a little saddy about it.

Interestingly, I have lived in Tallinn before, which adds to my mixed feelings. While I had the time of my life there, this also gives me high expectations about what my semester there will be like. Sure, it will be great, but it won't be the same. For other students, this might be very different—most people are going somewhere they have never been, or only visited on holiday and would like to see more of. Nothing compares to that exciting feeling of going somewhere new, to an unknown place.

But who knows? For now, it is not going to determine the rest of my life, even if it feels that way. Erasmus is supposed to be fun, no matter where you go. And thankfully, the European parliament has backed every possibility to continue funding this wonderful program and allow future students to undergo this great experience. So perhaps it's time to start mentally preparing myself, stop feeling saddy and start feeling positive about it instead. After all, it's not the end of the world.

Rebecca

FaSoS council: Squabbling about the Dutch term 'PhD-student'

Council members from the Faculty of Arts and Social Sciences are worried about the term 'PhD student' that has been included in the Dutch version of the draft regulation for obtaining one's doctoral degree by the new Graduate School FaSoS. "This could lead to a situation in which doctoral students are allowed in on a large scale."

Both the faculty board and the director of the Graduate School, Tsjalling Swierstra, emphasised time and again during the council meeting last week that the status of PhDs – from employee to student – is not at hand. "We do not intend to adapt the status of our PhDs. That would not even be possible for us, because it is a matter for the university and national government." With these words, dean Rein de Wilde tried to steer the discussion in the right direction, but his attempts were in vain. Even Swierstra's argument that the term PhD student – along with Dutch equivalents of PhD employee and external PhD – were standard in all UM regulations, could not convince the council. Neither could the remark that the term 'promotiestudent' (or graduation student) was only used to allow PhD students with a grant from Asia or India, for example, to attend a graduate school.

"We are concerned that by allowing this term to be included in legal documents, we are providing a gateway for PhD students with a grant to be admitted on a large scale in the future," explained council member and PhD student Koen Beumer. "We trust this board, but we don't know what the situation will be in ten years' time."

Furthermore he stressed another point that remained unclear to some, even though it was explained repeatedly during the meeting. Later: "This is a matter of principle: do we actually want students on grants from China or India who have no social rights and a very small allowance, to come here to get their PhDs? The regulations now state that they will have the same facilities as others, but they do not come under the collective labour agreement and are not entitled to social security, for example. Also, do they have to pay lecture fees?" Dean De Wilde afterwards: "The essence of the matter, as I see it, is: does the UM want to welcome PhD students who wish to come to Maastricht on a scholarship? My answer is: of course, why not? Let us put things in perspective: we are talking about young people who, because of the chances they get here, have the prospect of a better future. So should we say

to them: well, sorry, you are less well off when it comes to labour conditions compared to our own PhD students, so it is better if you stay away? I think that is a rather cruel point of view." After discussions of more than an hour, the announcement that "the UM will not accept

PhD students who are funded by the UM" and with a promise from the dean to look into the term 'PhD student', it was decided to put the regulation on the agenda again in January.

Riki Janssen

FaSoS students want exchange and interaction

Monthly meetings where students, staff and alumni from the Faculty of Arts and Social Sciences can discuss subjects that they have chosen, take workshops and/or listen to lectures. This is a proposal put forward by the student representatives. With this initiative they hope to strengthen the bond between the students from the various FaSoS programmes, the present and former staff and the alumni and thus to create a close-knit FaSoS community. The initiators expect that this will broaden the students' scientific knowledge, increase their career perspectives through the experience of former students, expand the number of contact hours (currently a national discussion) and enhance the relationship with the UM and the Netherlands (for foreign stu-

dents).

The reaction from the faculty board in last week's council meeting was very positive. "Excellent initiative," they said. "This could become a kind of *Studium Generale* for FaSoS," dean Rein de Wilde reckoned. "Let's try it out for six months and then evaluate. Also make sure that this project does not depend entirely on the enthusiasm of two students. Make it sustainable," board member Jo Wachelder added.

A poll will be held on Facebook in the third week of January to determine the subject for the first meeting. A total of three meetings have been planned before the summer break. The last will be the closing of the year.

RJ

Science of student life: alcohol

A beer to socialise, wine with the dinner, large amounts of alcohol at the numerous parties – students obviously drink a lot. But what are the implications of our drinking behaviour for our health? This is the third instalment in the series 'Science of Student Life'.

Alcohol, our good friend and steady companion. Student alcohol consumption on holidays and in everyday life is extraordinary. How come we drink so much, and how harmful is it really? I asked sociologist Ronald Knibbe, an expert on drug and alcohol abuse, for an answer.

How much do students drink?

"A lot. In 2006 we did a survey among high-school students aged 16 to 18 on a camping trip to the Wadden Sea. In a fortnight, these students drank on average 25 glasses per day. Many drank even much more."

But this is on holiday – what about everyday life?

"The same students indicated that on average they drink 32 glasses per day on a regular weekend. More interesting for you: a study found that one in four full-time students aged 16 to 25 is a 'problem drinker' (drinks at least 20 glasses per week and shows black outs, tremors, morning drinking). This is more than in any other age group."

What are the implications for our health?

"The brain develops until you are 24 or 25. Alcohol lowers the connectivity between the cells in your brain, a factor that is crucial for brain performance. Note also that only about 20 per cent of the damage caused by alcohol results from chronic abuse, such as liver damage. The majority comes from accidents. You lose control, get into a fight, and end up in hospital."

Is drinking a little bit every day better than occasionally getting drunk?

"With regard to public health, yes. Looking at your liver, however, drinking a lot *once*, then

One in four students is a problem drinker

There must be someone that tells you, 'you've had enough' Photo: iStockPhoto

giving your body time to recover, is more beneficial."

Any truth to the saying, 'a glass of red wine a day is good for your heart'?

"Studies confirm that people who drink one or two glasses of wine per day have a reduced risk of cardiovascular diseases. But there is no agreement on the mechanism underlying this beneficial effect. I believe that it is important to look at the nature of drinking situations. In our culture, they offer optimal freedom: the comforting effect of mechanistic solidarity allows you to put aside duties and responsibilities."

Wait, mechanistic solidarity?

"Did you ever notice how you adjust to the

behaviour of your vis-à-vis? We yawn when others around us yawn, just as we drink and eat as much and as fast as our counterparts do. This 'mirroring' basically applies to any behaviour, and the mechanism underlying it is very basic and powerful. Without realising it, we adapt to the people around us. The ritualistic character of drinking situations – we all drink 'in synchrony' – can explain a large part of their appeal. Behaving (drinking) as a group frees us from individual sorrow and responsibility. It allows us to relax and get rid of stress."

How much do you drink yourself?

"One to two glasses per day, maximum, on exceptional occasions I may drink four glasses

a day. When I was a student, it was not so different: I drank maybe three glasses about two to three times a week. Regarding the benefit of drinking, I think time-out situations are important, and especially young people seek situations of freedom. The specific risk for younger people, however, is their susceptibility to group influences and the fact that they are still learning to integrate long-term risks and short-term benefits. The executive (control) system of the brain is the last to develop fully. So, unfortunately, brains in development are not only more vulnerable to the effects of alcohol, they are also least able to handle drinking situations.

What do you conclude from that?

"An important model in public health, the so-called preventive paradox, tells that a small change in a large group is more effective than a large change in a small group. To limit the damage caused by alcohol, I therefore think it is vital to prevent overconsumption in the general population – not in the high-risk group of chronic drinkers. How to achieve this? By limiting drinking through external measures.

Once you have alcohol in your blood – no matter how old you are – coordination and controlled behaviour deteriorate. There must be someone that tells you, 'you've had enough'. Or as in the case of legal drinking age, 'you really should not drink.'"

What advice would you give to students?

"First, be aware of the time you spend in drinking situations – you *will* adjust to the people around you, and associate drinking very strongly with relaxation and comfort. Second, make sure the relationship market works out well. This advice is especially for young men, who on average drink three times more than women. Having a partner, or kids, reduces drinking behaviour."

Annika Lübbert

Tribunal viert 50-jarig jubileum

“Ons motto is horen, zien, zwijgen”

Illustratie: archief de Tribunal

Vandaag bestaat de Tribunal 50 jaar. De ene UM-medewerker komt er elke werkdag, de ander liep er “als jong pikkie” al binnen. Universitaire studenten en medewerkers zijn er nadrukkelijk aanwezig. En niet te vergeten: de Duitse studenten.

De bar, de krukken en een stuk of vier tafels: allemaal vijftig jaar oud. Ook sommige gasten komen er al een halve eeuw, net zoals de binnenhuisarchitect die het café ontworpen heeft. Die zit er elke dag. “Eigenlijk komt hier van alles”, zegt eigenaar Leo Graus (50). “Van straatvegers tot hoogleraren, van 18 tot 80 jaar. Er is een tijd geweest dat de Maastrichtenaren zich stoorden aan de Hollandse tongval maar dat is grotendeels voorbij. De laatste jaren zit het vol met Duitse studenten. Wat ze leuk vinden is dat mijn vrouw Rianda heel goed Duits spreekt. Ze is Nederlands maar heeft bij Lufthansa gewerkt.”

De studenten en medewerkers van de UM - vooral van rechten en economie - vormen een groep die nadrukkelijk aanwezig is, zegt Graus. Niet omdat ze lastig of luidruchtig zijn maar omdat ze overdag letterlijk zo ‘aanwezig’ zijn. “Sommigen komen twee keer per dag, de een altijd klokslag 12.00 uur, de ander heeft nog nooit iets anders besteld dan een tosti met een cappuccino. Anderen spreken er af om te vergaderen. Je vangt weleens wat op maar ons motto is: horen, zien, zwijgen. Ook wanneer er meer drank in de man gaat dan gebruikelijk of wanneer docenten na de lunch blijven hangen tot het eind van de middag.”

Abba

Ad van Iterson, onderzoeker bij de School of Business and Economics, komt er al zijn leven lang. “Als jong pikkie van 14 ging ik met een vriendje naar de Tribunal om mezelf moed in te drinken voor discotheek La Cave, destijds in de Lenculenstraat. Daar wilden we eigenlijk heen,

maar de Tribunal was veel goedkoper. Een pilsje kostte daar 55 cent. De bazin heeft ons er meteen uitgegooid. ‘Gaank boete speule’, riep ze.

“In die tijd, eind jaren zestig, moest ik eigenlijk niets hebben van de Tribunal. Het was een kroeg voor schilders en andere existentialisten, voor mannen met baretten en volgzame vrouwtjes. Ze draaiden er Leonard Cohen. Ik was meer een kind van de Koestraat en kwam in Club 69, waar Jimi Hendrix en Led Zeppelin werd gespeeld.

“In de jaren zeventig viel alles op zijn plaats. Het artistieke gemompel verdween en de Tribunal werd een versierent. Abba schalde door de tent. Ik heb daar toen mijn vrouw leren kennen. Ik hield laatst, met het oog op het jubileum, een praatje in het café. De helft van de aanwezigen bleek er zijn vrouw of man ontmoet te hebben. En niet veel minder waren er later ook weer hun vrouw of man kwijtgeraakt.”

Speciaal vindt Van Iterson de hoefijzerachtige vorm. “Het zijn eigenlijk drie cafés. Je loopt binnen en kunt drie kanten op. Dat is handig. Als je iemand ziet waar je geen zin in hebt, heb je altijd een vluchtroute tot je beschikking. Ik vind het echt een landmark-café waar iedereen komt zoals Café De Zwart in Amsterdam, ook zo’n mooie, historische kroeg.

“Ik kom er tegenwoordig twee keer per week en neem een uiensoep als lunch. Tja, het is de tragiek van de ouder wordende man. Het café-bezoek verschuift van de avond via het borreluur naar het middaguur. Ik heb de wilde vrouwen ingeruild voor een kopje uiensoep. Maar goed, ik behoor nog niet tot de ochtendploeg.”

Veel medewerkers van de School of Business

and Economics komt Van Iterson niet tegen in de kroeg, met uitzondering van het departement Accounting and Information Management (AIM). “Dat valt wel mee”, zegt AIM-medewerker en opleidingscoördinator Sabine Galama, die er steevast elke vrijdagmiddag borrelt. “Ik ga met collega’s en met deelnemers aan de masteropleiding Finance and Control. Ik neem dan een biertje of wijntje.” Loopt het weleens uit de hand? Lachend: “Dat ga ik jou niet aan je neus hangen... Nee hoor, nooit.”

Galama komt uit Maastricht en stapte 25 jaar geleden voor het eerst over de drempel. Het is de gemoedelijke sfeer en het vriendelijke personeel dat haar charmeert. Alles moet zo blijven als het is “en vooral niets veranderen aan het concept”.

Stripteases

Jacques Reiners, hoofd Studium Generale, is gemiddeld vier keer per week – “iedere werkdag” - in de Tribunal te vinden. “Het beste café van Maastricht. Geweldige indeling: bar in het midden, veel ronde tafels erom heen. Het personeel heeft een nonchalante deskundigheid, is snel en redelijk welbespraakt. Ze lijken in niets op de werkstudenten met hun vaste riedeltjes die nooit weten wie wat besteld heeft.”

Voor Reiners is de Tribunal een tweede huis-kamer waar hij zijn toevlucht zoekt als zijn werkruimte, die hij deelt met gemiddeld vier anderen, te vol of te rumoerig is. “Je kunt er rustig overleggen, de aangename sfeer leidt tot meer ideeën.” Dat hij de ‘halve universiteit’ daar tegenkomt ziet hij als een voordeel: “Normaal moet je mailen, nu heb ik in een halve minuut

een afspraak gemaakt.” Dat er regelmatig een buitenlandse student aan zijn tafel aanschuift, vindt hij ideaal. “De clientèle is een mooie mix van stad, universiteit en het internationale van de UM. De internationale gemeenschap avant la lettre.”

Grinnikend vertelt hij over de stripteases op het biljart, dansende studenten op de tafels, de moeder van eigenaar Leo die over de bar vloog als er ruzie dreigde, en de geweldige moppen van barkeeper Mattie Haaken. Eigenlijk is alles geweldig aan de Tribunal, behalve dan die topzware barkrukken “die ieder onbewaakt moment op je tenen vallen”.

Sinds Hildegard Schneider decaan van de rechtenfaculteit is, komt ze nog maar gemiddeld één keer per week in de Tribunal. “Puur omdat ik minder tijd heb.” Voor haar decanaat was ze er “heel regelmatig” te vinden. “Vanaf 1986 kom ik er vaak. Om te lunchen, maar ook om in die informele sfeer met medewerkers zaken door te nemen of te vragen hoe het met ze gaat.” Haar man René de Groot (ook jurist) kwam er de laatste jaren - toen er nog gerookt mocht worden - wat minder. Haar zoon David, inmiddels afgestudeerd, oefent er met de Tuna op de eerste verdieping. “Ieder tijdstip van de dag kent een ander publiek, dat is heel grappig en interessant. Ooit kwam er een oude damesclub, ik weet niet of die nog bestaat.” Schneider heeft de Tribunal hoog zitten: “Goede kwaliteit, snelle, foutloze bediening, altijd vriendelijk en heel dicht bij de faculteit.”

mijnonderzoek

Wiel Kusters, zoon en kleinzoon van mijnwerkers, schreef een boek over mijnwerkersleven

Het kanariepietje dat dienst deed als een levende CO₂-en mijn-gasmelder, het vermaledijde stofmasker, de angst voor ongelukken, de kameraadschap, en Glück Auf, de mijnwerkersgroet 'Kom behouden boven'.

In *en onder het dorp*, het boek over het mijnwerkersleven in Limburg van dichter en hoogleraar Wiel Kusters, moet voor oud-mijnwerkers – die, zo is de bedoeling, allemaal een gratis exemplaar krijgen – een feest der herkenning zijn. Zij zullen zich geen tel afvragen wat een schiethouwer (mijnwerker verantwoordelijk voor het aanbrengen en laten ontploffen van explosieven), een pungel (bundel mijnkleding), een steengang (hoofverbindingsweg in de mijn) of een *oude man* (open ruimte ondergronds, ontstaan omdat de kool tussen de gesteentelagen is weggehaald) is. Voor de leek, maar ook voor de generatie van na 1975, die geboren werd in de jaren rond de mijnsluiting en waar het boek aan is opgedragen, zal dat wat lastiger zijn. Die zullen af en toe moeite hebben om alle mijnwerkerstermen – houwer, blaaspijler, kolenpijler, schuifpijler, stij-lentrekker, sjüttelbaas, enzovoort – snel tot zich te nemen. Maar daar staan de eerder gepubliceerde gedichten en prachtige, vaak ontroerende prozafragmenten van Wiel Kusters tegenover. En de talloze foto's die een voorbijje, maar ook harde wereld tonen.

In *en onder het dorp* is geschreven voor een breed publiek. Kusters neemt de lezer aan de hand van zijn eigen familiegeschiedenis mee naar Spekholzerheide, het dorp van zijn jeugd (nu een wijk in Kerkrade), en daarmee naar de hele mijnstreek en het mijnwerkersleven. Zijn beide opa's verdienden hun geld onder de grond. Zijn vader Arnold Kusters trad, net als drie ooms, in hun voetsporen en kwam in 1930 in dienst van de Staatsmijn Wilhelmina, om na een interne opleiding in 1933 te worden bevorderd tot hulphouwer en in 1938 – na het afleggen van een theoretisch en praktisch examen – tot houwer: volleerd mijnwerker.

Zijn moeder Fina Gülpen ("Fiensje") werkte voor haar huwelijk als hulp in de huishouding. "Een intelligente en sociabele vrouw, die haar kleine gezin (drie kinderen, de oudste stierf al na enkele maanden, red.) met vaste hand bestuurde. In vergelijking met mijn wat stille vader was

“Onze kolen werden duur betaald”

Wiel Kusters met zijn vader bij de kerk in Spekholzerheide, ca. 1951 Foto: archief Wiel Kusters

ze extravert.” De mijn hield ze op een zo groot mogelijke afstand: “Die was er wel, maar je moest er niet te veel over praten.” Het fragment uit de verhalenbundel *De onweezitting* over zijn moeder in haar jonge jaren, behoort tot een van de mooiste van het boek. Het leven onder de grond was zwaar. Met een lift daalden ze af: “Het kabaal van de deuren die worden gesloten. De schelle belsignalen. Iedereen is stil, sommigen slaan een kruis en dan val je met een snelheid van twaalf meter per seconde, dus ruim 43 kilometer per uur, de diepte in. Je moet ademhalen en zo vaak mogelijk slikken, anders is het alsof je trommelvliezen knappen. En je moet wat door de knieën zakken om de schok van de landing op te vangen.” Beneden is het warm, lawaaiig, vuil, vergeven van stof en stank. Rechttop staan was eerder uitzondering dan regel, schrijft Kusters. Stofmaskers zijn er wel, maar zodra de opzichter even niet keek, deden de mannen het ‘lastige’ masker vaak weer af. Kusters grootvader (van moeders kant) stierf aan silicose, stoflongen. “Aan hem zag mijn vader hoe het zou kunnen zijn en hoe het met velen ging.” Een paar jaar later, een klein half jaar na zijn 25-jarig jubileum, bleek zijn vader ook de gevreesde ziekte te hebben. Die was ontdekt na een bezoek aan het Longinstituut; het lichamenlijk onderzoek in dit Treebeekse instituut werd als een martelgang ervaren, vandaar dat het in de volksmond de bijnaam ‘het slachthuis’ kreeg.

Arnold Kusters kreeg lichter werk, eerst in de mijn en later bovengronds. Silicose was een beroepsziekte. Niet voor niets noteert Kusters de gevlugelde woorden van tuberculosearts Appelman die in Kerkrade zetelde: “Onze kolen werden duur betaald!” Maar ook ongevallen en rampen eisten hun tol. Ondanks alle strenge veiligheidsmaatregelen stierven er gemiddeld twee mijnwerkers per maand in Limburg. In het personeelsdossier van zijn vader telde Kusters tussen 1937 en 1963 34 meldingen van een (klein) ongeval. “In 1948 was hij door drie van zulke incidenten gedurende 44 dagen uitgeschakeld.” De koempels werkten hard, waren kameraden, boenden elkaars rug tijdens de dagelijkse douchebeurt schoon (*poekkele*), maar blonken volgens Kusters niet uit in strijdbaarheid. “De katholieke vakorganisatie legde vanouds de nadruk op saamhorigheid en volgzzaamheid. Gekankerd werd er wel, op de opzichter, de directie en de bond. Maar die onvrede bleef ondergronds.” In het jaar dat zijn vader met pensioen ging, 1965, kondigde de toenmalige minister van Economische Zaken, drs. Joop den Uyl (PvdA), de mijnsluiting aan. De Maurits ging in 1967 als eerste dicht, de Oranje Nassau 1 volgde eind 1974 als laatste. Op de plaats waar eerst de mijnindustrie bloeide, verrezen woonwijken, recreatie- en industrieterreinen. Er bleef weinig industrieel erfgoed bewaard. Veel oud-

mijnwerkers kregen het gevoel dat hun leven “zo snel mogelijk moest worden uitgewist”, staat in het boek. “Het idee dat zij definitief aan de kant waren geschoven en niet meer meetelden, dat hun harde arbeid voor niks was geweest, werd versterkt door het bedroevende niveau van de mijnwerkerspensioenen. En door het besef dat velen, wanneer het over de erkenning van de beroepsziekte silicose ging, onrecht was aangedaan.”

Vader voor mij was Glück auf een nachtgroet, in het donker gesproken door mannen

voor hun behoefte zittend op de schop terwijl muizen brood uit hun jaszak vreten

geen treffender beeld voor de komende slaap wanneer ik in bed mijn vader groette voor hij de deur sloot

Uit: Een oor aan de grond (1978)

In en onder het dorp. Mijnwerkersleven in Limburg van Wiel Kusters, Uitgeverij Vantilt. Tot 1 februari 2013 €17,50, daarna €19,95

Mijnwerkers in Limburg; een wetenschappelijke bundel

De Emma, de Maurits, de Oranje Nassau I. Tussen 1900 en 1974 maakten duizenden mannen bijna dagelijks de tocht naar een van de elf Limburgse mijnen. De mijnconomie omvatte veel meer dan alleen de steenkoolproductie. Het was een georganiseerde samenleving; de mijnen investeerden in gezondheidsvoorzieningen, werk voor jonge vrouwen, voetbalclubs, woningen en parochies. Allemaal met één doel: de arbeider aan de mijn binden.

“Zonder ons gaat het ook niet. Want wat moest er van alle mannen terechtkomen, als zij niet steeds een opgeruimd huis vonden en een lekker maal, als ze niet – om het zó eens te zeggen – een goed en degelijk thuisfront hadden, waar zij eens konden uitmopperen (...).” Het is 1948, het personeelsblad *Steenkool* wijst de mijnwerkersvrouw fijntjes op haar positie: ze is de spil in huis. Als zij maar zorgt voor rust en gezelligheid komt het wel goed met die hardwerkende echtgenoot. Wat overigens niet altijd lukte met rondrennende kinderen: “De kinderen waren thuis en pap moest slapen. Je was gewoon aan het einde van je zenuwen (...).” citeert auteur Willibrord Rutten een van hen. Rutten, onderzoeker bij het Sociaal Historisch Centrum Limburg (SHCL), is in het recent verschenen *Mijnwerkers in Limburg. Een sociale geschiedenis* verantwoordelijk voor een deel van de uitgave: over het leven rondom de mijn.

Het boek is een dikke pil van bijna 700 pagina's, een wetenschappelijk standaardwerk. “Ja, zo mag je het wel noemen”, benadrukt Ad Knotter, directeur van SHCL en bijzonder hoogleraar aan de faculteit cultuur- en maatschappijwetenschappen. De bundel is tot stand gekomen onder zijn redactie. Vier onderzoekers kijken met een sociaalhistorische blik naar verschillende aspecten van het mijnwerkersleven: naar de werving en de herkomst van de mijnwerkers, de arbeid zelf en de daarbij behorende hiërarchie en vakopleidingen, naar de arbeidsconflicten en naar het thuisfront.

Plunje was

In 1909 kwam de eerste staatsmijn, de Wilhelmmina in Terwinselen, in bedrijf. In de jaren daarna volgden de Emma in Heerlen, de Hendrik in Brunssum en de Maurits in Geleen. Daarnaast waren er particuliere steenkolenmijnen, zoals de Oranje Nassau in en rondom Heerlen. Vele Limburgse, maar ook ‘Hollandse’ en buitenlandse mannen werkten boven- of ondergronds. In 1958 stond er een recordaantal op de loonlijst: 60 duizend arbeiders. Het ondergrondse werk was zwaar en ongezond. Vrouwen mochten niet op de mijn komen. Bewust beleid van de mijndirecties: wat het oog niet ziet, wat het hart niet deert. Zouden ze zien hoe ellendig het was,

De mijn: verboden voor vrouwen

Vader (werkt bij de Staatsmijnen) met kindjes voor zelfgebouwde tv, 1959 Foto: RHCL, collectie DSM

dan mocht hun echtgenoot nooit meer gaan. Een vrouw in dienst van de mijn was onacceptabel. De Duitsers wilden in de oorlogsjaren jonge vrouwen inschakelen in het bovengrondse bedrijf, bijvoorbeeld aan de leesband waar ze hout en andere stenen moesten verwijderen uit een stroom kolen op een lopende band, maar de mijndirecties wisten het tegen te houden. Zelfs het onderhoud van sanitair en kleedlokalen werd door mannen gedaan.

Eenmaal getrouwd moesten vrouwen, zo luidde het credo van de mijnen en de katholieke kerk, stoppen met betaald werk. De mijndirectie had grote achtung voor de taak van de huisvrouw. Niet voor niets, want was het thuis niet in orde, dan had het bedrijf daar ook last van. Willibrord Rutten geeft een aardig inkijkje in het doorsnee Limburgse huishouden aan het begin en halverwege de vorige eeuw. Wat een mijnwerkersvrouw zoal te doen had op een dag? Urenlang de plunje laten trekken in een ketel heet water op het fornuis. De pakken na het wassen spoelen, door de wringer halen en buiten ophangen. Dan wachtte er nóg een berg wasgoed, ze moest de aardappelen schillen, de

sokken stoppen en de kinderen verzorgen. De vrouw moest zich schikken naar de diensten van haar man, soms zelfs aan die van haar zonen of andere inwonende vaders of broers die op de mijn werkten.

Mijnpolitie

Tevreden en volgzame arbeiders. Daar hadden de mijnen belang bij. Op stakingen of andere spanningen zaten ze niet te wachten. Ze zorgden daarom goed voor hun koempels en investeerden volop in vrijetijdsbesteding, in blaasmuziekverenigingen en in voetbalclubs. Het houden van een tuintje werd aangemoedigd; koempels konden goedkoop zaai- en pootgoed krijgen. De mooiste tuin werd beloond. Ook goede ‘geestelijke verzorging’ zagen de mijnondernemingen als hun taak. Dus gingen er subsidies naar (vooral katholieke) kerken, patronaatslokalen en jeugdwerk. De pastoor kreeg een toelage. In 1919 kwam er een Algemeen Mijnwerkersfonds met daarin een ziekenkas, een ziekenfonds en een pensioenkas. Dat was uniek in Nederland, aldus Rutten. De mijnen hadden een aantal jaren daarvoor al het Heerlense ziekenhuis uitgebreid van 26 naar 70 bedden – aanleiding was een ernstig ongeluk op de mijn Laura in Eygelshoven met acht doden en 30 gewonden (ontploffing van twee stoomketels). Het personeel moest na een ongeval zo snel mogelijk worden behandeld, beseften de mijndirecties, dus ze hadden er baat bij als het ziekenhuis uitbreidde. “Bijna 30 procent van de opnames in 1913 betrof mijnwerkers die slachtoffer van een bedrijfsongeval waren geworden. Zonder de mijnen zou het ziekenhuis spoedig failliet gaan (...).”

Goede huisvesting stond ook op het investeringslijstje. Mijnmaatschappijen bouwden, vooral tijdens en na de Eerste Wereldoorlog, aparte wijken, zogeheten kolonieën, voor hun personeel. Voor jonge meisjes richtten ze confectioneers op om tegemoet te komen aan de arbeidsvraag.

“De mijnen hadden er veel belang bij om hun

arbeiders vast te houden”, benadrukt Ad Knotter. “Het was zwaar en onaantrekkelijk werk en kende een enorm verloop.”

Toch kleefden er ook nadelen aan al die goede zorgen: de mijndirecties hadden veel invloed, “om niet te zeggen een knellende greep op het bestaan van de werknemers en hun gezinnen”, meent Rutten. Zo had bijvoorbeeld vrijwel elke mijnonderneming een afdeling voor maatschappelijk werk. Woninginspectrices gingen op huisbezoek en controleerden of de woning in de kolonie (met de klemtoon op de laatste lettergreep) netjes bewoond werd. Sommigen bemoeiden zich ongevraagd met privé zaken. “Een mijnwerker T. uit de Zonnestraat 46 in Brunssum liet in december 1929 weten dat zijn dochter en haar verloofde met de kerstdagen wilden komen logeren. De woninginspectrice stond dat toe voor de dochter, maar de verloofde mocht ’s nachts niet overblijven”, citeert Rutten uit de notulen van de woningcommissie van de Staatsmijnen. De mijnpolitie was een vergelijkbaar controlerend orgaan. Zij hield controles aan de poort van het bedrijf en zorgde voor een veilige leefomgeving in de kolonieën, maar ze was ook niet wars van spionage, aldus Rutten. Toen in de jaren vijftig veel koempels vanwege hogere lonen de grens overstaken naar de Belgische mijnen, trok de mijnpolitie hun gangen na. Die informatie speelden ze door aan maatschappelijk werkers (de opvolgers van de woninginspectrices) die vervolgens aanklopten bij de huisvrouw en haar overhaalden haar echtgenoot terug te laten keren naar de Limburgse mijn. Eenmaal “uit het zicht van de kerktoeren” zou hij het namelijk niet meer zo nauw nemen met de huwelijksmoraal, werd haar voorgehouden.

Laila

“Wij vinden die samenleving controlerend of paternalistisch, maar ik denk dat lang niet iedereen het toentertijd zo heeft ervaren”, zegt Knotter. “Trude Benedict, een overtuigde communiste uit het Ruhrgebied, kwam in de jaren twintig terecht in Brunssum, samen met haar man die in Duitsland geen werk kon vinden. Na eerst op een kamertje te hebben gewoond, kregen ze een woning in een kolonie bij de Brunsummerheide. Ze herinnert zich zelfs de bijen die in de paarse hei over haar heen vliegen”, lacht Knotter. “Ze had het hier erg naar haar zin.” Bovendien lieten de mijnwerkers zich niet de kaas van het brood eten, gaat hij verder. “Als puntje bij paaltje kwam, bepaalden ze zelf waar hun grens lag.” Tekenend voor die houding, zegt Knotter, zijn de stakingen in 1917, in 1944 en in 1957. “De mijnwerkers hadden na de oorlog genoeg van het jaag- en drijfsysteem waarbij ze zoveel mogelijk productie moesten draaien tegen zo laag mogelijke kosten (er werd zelfs met ontslag bedreigd als men de gestelde productienormen niet haalde, red.). Uiteindelijk waren het de mijnwerkers zelf die in opstand kwamen en voor een totale herziening zorgden.” Een ander voorbeeld dat Knotter noemt – en dat zich afspeelde buiten de mijnen, is de hit die Bruno Majcherek in 1960 scoorde met *Laila*, een schlager op tangomuziek. Majcherek was hulphouwer op de Oranje Nassau III en zoon van Poolse ouders. De muziek en prikkelende tekst over het haremmeisje Laila, schrijft Rutten, “gingen er bij de jeugd geweldig in”. De pastoor van de Pancratiuskerk in Heerlen vond het helemaal niets en ook het mijnblad *Oranje-Nassau Post* sprak er afkeurend over. Tevergeefs. Het Duitse nummer – “*Nur für eine Nacht erwähle mich, küsse mich und quäle mich*” – werd een megahit.

De geschiedenis van de mijn

Recent verschenen twee boeken over de Limburgse kolenmijnen: *In en onder het dorp. Mijnwerkersleven in Limburg* van Wiel Kusters, en *Mijnwerkers in Limburg. Een sociale geschiedenis* van Ad Knotter. Zowel Wiel Kusters als Ad Knotter is aan de Universiteit Maastricht verbonden. De eerste als emeritus hoogleraar, de tweede als bijzonder hoogleraar in de vergelijkende regionale geschiedenis, in het bijzonder die van Limburg en aangrenzende regio's. Knotter, directeur van het Sociaal Historisch Centrum Limburg – gelieerd aan de UM – redigeerde het wetenschappelijk standaardwerk. De auteurs/onderzoekers zijn Serge Langeveg (gepromoveerd aan de UM in 2011 op een proefschrift over mijnbouw en arbeidsmarkt in Nederlands-Limburg), Erik Nijhof (Universiteit Utrecht), Jan Peet (Universiteit Utrecht) en Willibrord Rutten (hoofd onderzoek SHCL). De stichting ‘De koempel verhaalt’ gaf de opdracht voor beide boeken. Zij wil bovendien aan alle 35 duizend oud-mijnwerkers of hun weduwen het boek van Wiel Kusters schenken. Meer informatie over de Limburgse mijnen: www.demijnen.nl

colofon

Redactieadres

St. Servaasklooster 32

(volg routebordjes)

Postbus 616

6200 MD Maastricht

T 043 - 38 85 385

E observant@maastrichtuniversity.nl

W www.observantonline.nl

Stichtingsbestuur

Joan Muysken (vz), Arie Nieuwenhuijzen
Kruseman, Tibor Nussy, Etienne Packbier,
Mary Peters

Redactieraad

Harald Merckelbach (vz), Ruben van der
Aa, Piet Eichholtz, Chahinda Ghossein, Ton
Hartlief, Stefan Meuleman, Maud Oosten-
brink, Alexandra Rosenbach

Redactie

Riki Janssen

(hoofdredacteur) 043 - 38 85 384

Wammes Bos 043 - 38 85 383

Wendy Degens 043 - 38 85 382

Cleo Freriks 043 - 38 85 386

Maurice Timmermans 043 - 38 85 381

Beheerder

Marlies In de Braekt 043 - 38 85 385

Redactie-assistent

Marion Janssens 043 - 38 85 390

Aan dit nummer werkten verder mee:

Albert Bergbroeder, Lisa Dupuy, Alison
Edwards, Marlien van Liempt, Annika Lüb-
bert, Anne Moraal, Hans Philipsen, Rebecca
Sereinig, Mark Vluggen

Fotografie

Loraine Bodewes, Joey Roberts

Illustraties

Simone Golob

Opmaak

Marlies In de Braekt

Basisontwerp

Simone Golob, www.simonegolob.nl

Vertalingen

o.a. door B. Wall & P. Nekeman

Druk

Janssen/Pers Gennep

Mededelingen

Voor het inleveren van mededelingen
zie aanhef op mededelingenpagina

Advertenties

Voor regionale en interne adverteerders:

Marion Janssens, 043 - 38 85 390,

marion.janssens@maastrichtuniversity.nl

Voor overige adverteerders:

Bureau Van Vliet, 023 - 57 14 745,

m.dewit@bureauvanvliet.com

Internet: www.bureauvanvliet.com

(Voor Paartjes zie info bij Paartjes)

Abonnementen

Leden van de universitaire gemeenschap
ontvangen het blad gratis. Afgestudeerden en
andere belangstellenden kunnen zich abon-
neren voor € 37,00 per jaar.

Losse nummers € 1,00

HOP

Observant is aangesloten bij het

Hoger Onderwijs Persbureau

© Stichting Observant

Niets uit deze uitgave mag zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de
hoofdredacteur geheel of gedeeltelijk worden
overgenomen

Voor hetzelfde geld staan de
paartjes iedere donderdag
om 8.00 uur ook op internet:
www.observantonline.nl

paartjes

FRED ROMPELBERG ZOEKT ADMINISTRATIEF

BIJBAAN SNEL TYPEN IN WEEKENDEN.

GELD VERDIENEN CONTACTEN:

FREDROMPELBERG@PLANET.NL WWW.

FREDROMPELBERG.COM

MAAK VAN HET DRAMA EEN ZEGEN! KIJK OP

WWW.OPBLOEIEN-NA-SCHEIDING.NL

EUROBED MAASTRICHT: Bedden-boxsprings-

matrassen-dekbedden-kussens-textiel, enz. Alles

voor de halve prijs, nergens goedkoper! Meer info:

WWW.EUROBED.NL

SO YOU THINK YOU CAN DANCE SALSA?

Learn salsa by the best international teachers@

cozy D'n Hiemel, Maastricht. Don't hesitate check

SALSABRISA.COM

STUDENT-ROOM; REMOVE/TRANSPORT-

SERVICE; HEYOKA-TRANSPORT, FOR YOU!

STUDENTS ON THE ROAD, WE HELP! ABOUT

40€! CALL: 0654688956 [WWW.STICHTING-](http://WWW.STICHTING-HEYOKA.ORG)

HEYOKA.ORG

QUIZNIGHT EVERY TUESDAY JOHN

MULLINS IRISH PUB & RESTAURANT STARTS

@8 1ST PRICE! A BOTTLE WHISKY WWW.

JOHNMULLINS.NL

KDV 'T ZONNETJE Betrouwbaar & flexibele

opvang voor uw kinderen van 0 t/m 12 Meer info:

www.hetzonnetje.org of 043-3625752

EUROBED MAASTRICHT: beds-boxsprings-

mattresses-duvets-pillows-bedlinen, etc. Everything

half price, nowhere cheaper! More info: WWW.

EUROBED.NL

STUDENTEN-VERHUIZINGEN!! VOOR

ONGEVEER €40,- JE HELE TOKO VERHUISD

IN/OM MAASTRICHT! BEL HEYOKA-

TRANSPORT: 06-54-68-89-56 OF WWW.

STICHTING-HEYOKA.ORG

FRED ROMPELBERG ZOEKT: ADMINISTRATIE

FLEXIBELE TIJDEN BIJBAAN SNEL

TYPEN GELD VERDIENEN CONTACTEN:

FREDROMPELBERG@PLANET.NL WWW.

FREDROMPELBERG.COM

20 december 2012 cinema

Lumière

Bogaardenstraat 40b
www.lumiere.nl

Anna Karenina: do t/m zo, wo 19.00, 21.30;
zo, wo ook 14.10

Jagten: do, vr, zo, wo 21.20

Amour: do t/m zo, wo 19.15; zo, wo ook 14.00

Beyond the Hills: zo, wo 15.40

Italy: love it or leave it: vr, za 19.10; zo, wo
16.30

The broken Circle Breakdown: do t/m zo, wo
19.30, 21.45; zo, wo ook 14.20, 16.50

Cesar must die: do, vr, zo, wo 21.00; za 21.20

Seven Psychopaths: do t/m zo, wo 21.45

Cloud Atlas: vr, za, zo, wo 20.50

Intouchables: zo, wo 16.40

De Baby: do, zo, wo 19.10; zo, wo ook 16.50

Hope Springs: do t/m zo, wo 19.20

Cave of forgotten Dreams: vr, za, zo, wo 19.00;
zo, wo ook 16.10

Pathé

Wilhelminasingel 39
[www.pathe.nl/bioscoop/](http://www.pathe.nl/bioscoop/maastricht)
maastricht

Skyfall: di 16.00, 20.45; do-za, wo 18.20; zo
20.50

Alles is familie: zo 13.45, 18.35; do 14.00; za,
wo 14.10; di 15.15, 18.05; ma 15.25; vr 16.15;
do, vr 20.45; za, di, wo 20.55

The Hobbit: An unexpected Journey (O3D): zo
18.00; do-za, wo 21.30

The Hobbit: An unexpected Journey (O3H):
ma 11.35, 15.00; za, di, wo 13.15; zo 13.25; do,
vr 13.30; di 16.45; do-zo, wo 17.00; do-zo, di,
wo 20.30

Hotel Transsylvanie: Hotel vol Monsters: za
11.40; wo 11.45; ma 11.50, 13.40; di 12.20,
16.20; zo 14.15; do, za, wo 14.45; vr 15.10

Cloud Atlas: do-zo, di, wo 21.05

Wreck-It Ralph (DNL): zo 11.05; za, wo 11.25;
di 12.50

Wreck-It Ralph (N3D): za, wo 11.15, 15.55;
zo 11.25, 13.35, 16.05; ma 13.15; do, za, wo
13.30; di 14.10; do, vr 15.30

Life of Pi: ma 15.35; do-za, wo 15.45; zo 15.55;
do, vr 18.00; za, wo 18.10; zo, di 18.15; do-zo,
di, wo 21.15

Jack Reacher: ma 15.10; zo 21.25; di 21.30; do,
wo 21.40; vr, za 21.45

Het Bombardement: do 13.10; vr 13.15; za,
wo 13.40; ma 16.05; di 16.25; do, zo 16.35; zo
18.50; do-za, di, wo 19.10

Playing for keeps: ma 15.55; vr 17.00; do, za,
wo 17.15; di 18.45; do, zo, wo 19.25; vr, za
19.30

So undercover: vr 13.45, 19.00; ma 13.55; zo
15.15, 17.20; do, za, wo 16.50; do, za, di wo
18.55

De Groeten van Mike: zo 11.45, 13.15; za, ma,
wo 12.15; ma 14.10; vr 14.25; di 15.00; do
15.10; za, wo 15.20

Koning van Katoren: di 13.30; zo 15.35; vr
16.30; za, wo 16.40

Observant is verhuisd. Adres: zie onderstaande tekst

Paartjes

Per letter, leesteken of spatie een apart hokje gebruiken. Regels volschrijven tot het einde. Voor langere teksten geldt het advertentietarief. Inleveren bij de redactie kan maandag tot en met donderdag van 09.00 tot 17.00 uur / contant betalen. Bezoekadres: loop de Minderbroedersberg omhoog, vóór de ingang van nummer 4 rechts af en

loop het appartementencomplex (rode baksteen) binnen. Volg de bordjes naar de 2e verdieping. Digitaal inleveren kan ook, zie www.observantonline.nl Vóór dinsdag 16.00 uur ingeleverde Paartjes verschijnen de donderdag daarop in de krant. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de Paartjes en behoudt zich het recht voor om zonder opgaaf van reden Paartjes te weigeren.

	€ 3,00
	€ 4,00
	€ 5,00
	€ 6,00
	€ 7,00
	€ 8,00

film Life of Pi 3D

3,1415926
535897932
38462643

Het verhaal: De tiener Piscine (Pi) Patel is na een scheepsramp als enige menselijke overlevende terechtgekomen in een reddingssloep die hij deelt met een Bengaalse tijger genaamd Richard Parker. Voor de vrome Pi begint een overlevingsstrijd die zijn geloof zwaar zal beproeven. Gebaseerd op de bestseller van Yann Martel.

Op de valreep nog een van de mooiste films van 2012, want:

- *Life of Pi* laat je regelmatig met de ogen knippen van pure verwondering. Zit ik nu echt te kijken naar een gevecht tussen een hyena en een zebra in een reddingsboot? Ja dus, en dankzij de wondere wereld van *motion capture*-technologie lijkt het levensecht. Op de beste momenten overviel me iets wat ik al sinds 1984 – toen ik als elfjarige met mijn moeder op het balkon van Royal in Heerlen neerstreek voor *Indiana Jones and the Temple of Doom* – niet meer in een bioscoop had ervaren: pure, onversneden vervoering. *Life of Pi* zien is weer even kind zijn. En hij mag dan volledig bestaan uit enen en nullen, maar wat is die Richard Parker een magnifiek beest. - Gérard Depardieu heeft een fijne bijrol als een onbehouden scheepskok die demonstreert hoe je een vleesmaaltijd in een oogwenk verandert in een vegetarisch gerecht.

Een wel erg mierzoete lekkernij, want:

- Een Amerikaanse recensent vergeleek *Life of Pi* met een zevengangendiner waarbij elke gang een cake blijkt te zijn. Dat is overdreven, maar de *Amélie*-achtige proloog is inderdaad net zo mierzoet als het gemiddelde Indiase dessert.

- Met een visuele zondvloed aan vliegende vissen, majestueuze sterrenhemels, lichtgevend plankton en vleesetende eilanden tovert regisseur Ang Lee het Aards Paradijs voor onze ogen, maar zijn hof van Eden lijkt af en toe verdacht veel op de wallpapers die standaard bij Windows worden bijgeleverd, althans bij de new age-editie van Windows.

Het salomonsoordeel: In *Life of Pi* claimt iemand dat dit verhaal je in God laat geloven. Dat effect heeft de film op mij niet gehad, maar ik geloof wel nog altijd in Ang Lee, een filmmaker die de E van entertainment hoger acht dan de E van esoterie.

Mark Vluggen

muziek/toneel

Onbegrijpe-
lijke Batman

Het is druk in het huis van de Russische zusjes Olga, Masja en Irina. Irina, de jongste, is jarig en het huis is volgepakt met goede vrienden en vage kennissen. Ondanks alle gezelligheid dromen de zusjes sinds het overlijden van hun vader nog maar van maar van één ding: de provincie verlaten en terugverhuizen naar Moskou. Daar groeide het gezin op; daar zal alles beter worden. Zo begint het toneelstuk *Drie Zusters* van Anton Tsjechov dat werd bewerkt door regisseur Theu Boermans voor Het Nationale Toneel. De zussen zullen uiteindelijk nooit naar Moskou vertrekken. De één wordt verliefd, een ander verliest haar geliefde en broerlief vergokt het familiekapitaal.

In de bijna drie uur durende voorstelling zoeken de karakters naar geluk en een doel in het leven. Allerlei personages komen langs in het huis van de zussen, elk met een eigen verhaal en eigen problemen. De een zoekt zijn geluk in hard werken, een ander in de zorg voor de medemens. Er wordt gefilosofeerd over de zin van het leven – wat de voorstelling op een mooie manier naar het hier en nu brengt.

De lengte van het stuk leidt niet tot verveling; er gebeurt veel en er wordt mooi gespeeld. Dat mag ook wel met een dergelijke cast, er zijn rollen weggelegd voor onder anderen Ariane Schluter, Katja Herbers, Anniek Pheifer en Mark Rietman. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan de vormgeving. Op het toneel bevindt zich een grote glazen kubus die zich in zeer korte tijd kan vullen met rook en de acteurs in een onheilspellende mist achterlaat. Het geeft een prachtig effect. Jammer zijn bepaalde vondsten die weinig toevoegen aan het verhaal. Bijvoorbeeld Batman en the Joker die tijdens carnaval vechten om dezelfde vrouw. Het scoort bij de zaal, maar waarom deze verwijzing precies wordt gemaakt, blijft gissen.

Drie Zusters speelt op 4 januari om 20.00 uur in Theater aan het Vrijthof in Maastricht.

Marlien van Liempert

thuisreiziger

Afgelast

Tot mijn genoegen kan ik mededelen dat de ondergang van uw wereld op 21 december aanstaande, enige tijd is uitgesteld. N. en ik verblijven onder u als agenten van de Heelal-dienst voor de Opruiming van Decadente en Ontspoorde Levensvormen. Hier in Biesland bevalt het ons best. We zijn niet rouwig dat ook onze overplaatsing is uitgesteld. Zondagmiddag wist ik nog niet dat u en ons nog enige tijd zou worden gegund. Ik vermaakte mij met het *End of the world weekend* op National Geographic Channel. Zodra er problemen zijn, vlucht de mensheid in rare theorieën vol vage symbolen, paranoïde praatjes en ondergangsfantasiën. Tot verdediging of evacuatie blijkt men niet in staat. Wij werken op deze verafgelegen planeet samen met agenten van de Terrorisme – en Lastpakbestrijding. Nogal onplezierige lieden zijn de laatste eeuwen uitgeweken naar deze streken. Om de bewoners van de Aarde alvast een beetje voor te bereiden op wat gaat volgen, brachten we de *Men in Black*-films uit. Daaruit viel af te leiden hoe met behulp van onze technologie een speciale afdeling van de CIA het ruimteasiel voor deze behoorlijk enge mafkezen regelt. Een tipje van de sluier hebben we dus opgelicht. Mijn collega maakte er afgelopen zondag wel een heel vrolijke boel van. Verkled als een antropoloog lag hij in de jungle van Guatemala bij zogenaamd pas gevonden reliëfs. Na een paar minuten studie vertelde hij dat het weer klopte. 12-12-12: 12.12 uur.

Men moet toch wel definitief het Noorden kwijt zijn om te geloven dat een Mayapriester zonder Rolex vijftienhonderd jaar geleden al mededelingen kon doen in een tijdstelsel dat hij niet kende. Een *voice over* nam alle twijfel weg. Hellevuur en watervloed om te beginnen. Een uur later nam de collega contact op. Minder vrolijk dan in de jungle. De rampspoed ging niet door. Voor een deel van de Lastpakken had hij niet de juiste papieren ontvangen om ze af te voeren. Bovendien was er een storing in het intergalactisch vervoer. Bij de laatste veiling zijn de Lijnen voor de Uithoeken in handen gevallen van een aantal pas erkende nieuwe levensvormen. Die blijken fouten te maken bij reizigersgroepen die niet zonder zuurstof en zwaartekrachtcorrectie konden. Na wat rekenwerk kregen we een voorlopige toestemming voor ontruiming op 20.02.2020: 02.02 uur. We zoeken nog een passende mythologie. Een goede kerst toegewenst.

Hans Philippen

meer dan bier alleen

Verrassing

Terwijl de universiteit al langzaam leegloopt, staat een twintigtal studenten ongeduldig in de foyer van Lumière. Ze mogen de zaal nog niet binnen, en dus bestuderen ze de posters. “Hier, deze draait vanaf 20 december... Dat zou ‘m dus kunnen zijn!” Een jongen kijkt naar de schimmige poster van *Cave of Forgotten Dreams*. Zijn metgezellen zuchten en steunen. “Ah nee, ik hoop het niet. Ik heb meer zin om te lachen. Maar goed, we wachten het af.” Met hun kaartje in de hand lopen ze de Student Sneak Preview binnen. Een keer per maand is er in Lumière een voorvertoning, speciaal voor studenten. Ze kunnen een film een maand voor het eigenlijke verschijnen zien. En dat is leuk: de avonden zijn bijna altijd van tevoren uitverkocht, zeggen de dames achter de balie. “Nou, eh... veel plezier hoor”, zegt een van hen met een vette knipoog. Zelfs zij weten niet wat er draait vanavond. “Slechts één operator is ervan op de hoogte, want iemand moet natuurlijk de film kiezen. Maar verder weet niemand iets. Dan blijft het tenminste een verrassing.”

Die verrassing kan goed uitpakken, en soms wat minder. Studente Annike Füsler was ook vorige maand van de partij. “Toen was het *Cloud Atlas*. Die film duurt bijna drie uur. Daar was ik van tevoren niet op voorbereid. Sterker nog: ik wist helemaal niets van de film!” Het ligt ook wel een beetje aan je *mood*, zegt ze. “Bij Lumière zijn het altijd goede films, maar het is natuurlijk een kwestie van smaak. En soms heb je meer zin in een komedie dan een kostuumdrama.”

De keuze van vanavond blijkt de documentaire *Searching for Sugar Man* te zijn. Tijdens de opening credits lijkt men collectief wat teleurgesteld – niet iedereen heeft zin in een documentaire. Maar de film, over de zoektocht naar de mysterieuze jaren 70-muzikant Rodriguez, die van Detroit naar Zuid-Afrika voert, wordt toch erg positief ontvangen. Er wordt gelachen en tijdens de geanimeerde videoclip – met *catchy* singer-songwriter songs – gaan een twintigtal hoofden op en neer op de maat van de muziek. Na afloop is het oordeel unaniem: “Een bijzondere film, maar ik wist niet eens dat-ie in de bioscoop zou komen. En van die muzikant heb ik nog nooit gehoord. Die ga ik even googlen.”

Searching for Sugar Man draait vanaf 2 januari in Lumière

Lisa Dupuy

Kerstvakantie

Het is bijna vakantie! Kerst, sneeuw, cadeautjes, familie: je moet er maar zin in hebben. Zodra de Albert Heijn Excellent kerstaanbiedingen in de koeling liggen is de spanning in de lucht al te voelen. De gebraden rosbief met cranberysaus is een 'moetje'. Er MOET lekker gegeten worden, het MOET gezellig zijn. Nou, ik vind er niets aan.

Met droge handen, een verstopte neus en bevroren tenen baan ik me een weg door de winkelstraat, op zoek naar kerstcadeautjes. Het zijn altijd theepotten in de verkeerde kleur, sokken in de verkeerde maat of dvd's van films die al gezien zijn. Maar volgens de fatsoensnormen moet je overal even blij mee zijn, dus eigenlijk maakt het niet uit wat je koopt.

De eerste week van de vakantie zit ik meestal alleen maar in de trein. Dit gaat vaak gepaard met omleidingen en werk aan het spoor, want ook de NS houdt niet van de kerstvakantie. Ooms, tantes, neefjes, nichtjes, broers, zussen, ouders; niemand mag worden vergeten. Dat oma het niet met oom Fred kan vinden en dat Pietertje de hele kerstboom heeft kaal getrokken draagt alleen maar bij aan de feestvreugde. Vaak is er wel lekker eten en een enveloppe met geld, dus dat scheelt dan weer. Ook wordt oma een stuk minder nors na vijf glaasjes glühwein.

En dan nog het ergste. Tussen kerst en oud en nieuw ben ik jarig. Dat betekent dat er minder mensen komen - want het is al zo druk en de weg is glad -, ik in vergelijking met anderen minder cadeautjes krijg - want december is al zo'n dure maand -, én niemand meer zin heeft in taart - want iedereen is al volgevreten van de Excellent kersttiramisu.

Dus nee, ik heb geen zin in de eerste week van de vakantie. Gelukkig is een week ook zo voorbij. Met oud en nieuw ga ik eens goed al mijn frustratie eruit knallen met een stel strijkers. En dan breekt op 1 januari eindelijk het moment aan waar ik al een half jaar met smart op heb gewacht: een week helemaal NIETS. Fijne kerst allemaal.

AMoraal

Blonde staartjes, ruige jongens

De meest begeerde vrijgezel van ExpresZo

Sandy Gouder de Beauregard Foto: Joey Roberts

Sandy Gouder de Beauregard. Nee, ze is niet van adel en komt ook niet uit Frankrijk. "Helaas", glimlacht de bachelorstudent psychologie die al een bachelor rechten op haar naam heeft. Ze is geboren in "Kerkrade-céntrum, met de nadruk op centrum", gieren haar dispuutsgenoten van het onafhankelijk damesdispuut ExpresZo, waar haar familie een autobedrijf ("occasions") runt. Gouder de Beauregard is een mooie verschijning, altijd tot in de puntjes verzorgd, perfectionistisch, met een lieve lach en een Limburgs accent, vertellen de ExpresZo-dames over hun meest begeerde vrijgezel. "Als ik in de onderwijsgroep een zachte 'g' hoor denk ik normaal: houd toch je mond. Maar zelfs het Limburgs klinkt bij Sandy charmant en grappig." Ze is zo sociaal dat ze ook aandacht heeft voor mensen die ze niet zo boeiend vindt. Eventjes dan, want al snel verzint ze een smoesje - "ik moet even weg, spreek je

later weer".

Ze reist graag, was al in Thailand, India, Australië en Nieuw Zeeland. "In Nieuw Zeeland - het meest fascinerende land dat ik ooit bezocht - reisde ik alleen. Het was geweldig, ik heb daar ontdekt dat ik mezelf kan redden." Natuurlijk kon ze zich daar redden, daar hebben de dispuutsgenoten geen moment aan getwijfeld. "Dat is een typisch puntje van Sandy: ze weet niet wat ze waard is." Komt nog bij dat ze ondanks haar 25 lentes nog altijd naïef is. "Daar vallen de mannen voor", weten de gibelende dames. "Ze staan voor haar in de rij, maar dat heeft ze zelf niet in de gaten. Ze is kritisch en krijgt de mannen die ze wil." Ja, beaamt ze zelf, "ik ben een echt datemeisje".

Welke man wil ze? "Een echte man die volwassen in het leven staat en weet wat hij wil. Ze weet namelijk zelf ook heel goed wat ze wil:

een baan in de kinderpsychologie of als coach in het bedrijfsleven. Dus niet iemand die op de bank zit en afwacht. Hij moet lang zijn, zodat ze letterlijk en figuurlijk tegen hem op kan kijken", concluderen de dames. Hij hoeft niet van de *cat walk* af te lopen, maar witte schoenen van le coq sportif kunnen echt niet. Gouder de Beauregard hoort het allemaal aan: "Hij moet lief zijn, niet arrogant, kinderen willen en familie belangrijk vinden. Wij zijn thuis heel hecht. Ik moet me vooral op mijn gemak voelen bij hem, me niet hoeven te schamen voor mijn Limburgse accent en wil samen veel lol hebben." Eén eigenschap is uit den boze: hij mag haar niet claimen. "Daar kan ik niet tegen, ik heb mijn eigen leven, mijn vriendinnen en familie, en dat alles laat ik voor niemand vallen."

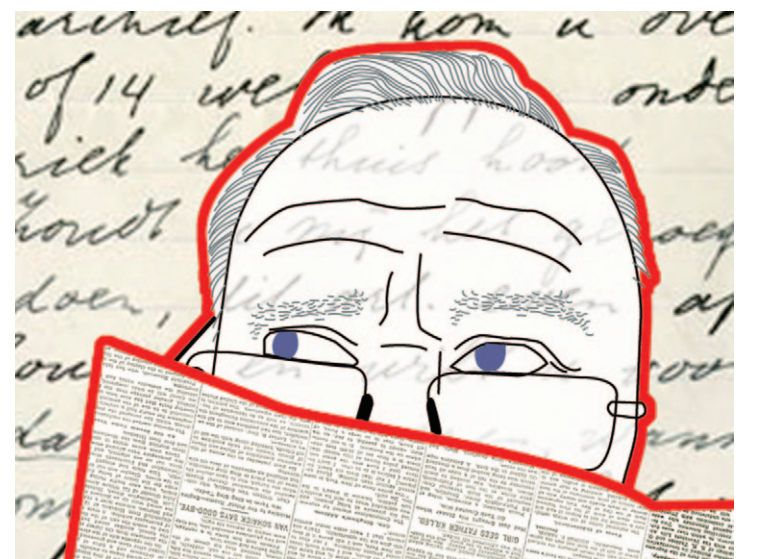
Riki Janssen

Bergbroeder neemt er niets van terug

Ach lezer, wat heb ik op mijn ziel gekregen na het vorige stukje. Waarom ik toch zo onheus was, dat ik er niks van begrepen had, enzovoort. Brief na brief, mail na mail. Het ging over het motto van de diesviering, *Inviting Excellence*. Dat had ik afgedaan als teken van valse bescheidenheid, zo van: kijk ons eens nederig zijn maar ondertussen nodigen we wel wetenschappelijke toppers uit en die zouden natuurlijk nooit komen als we zelf niet zo fantastisch waren! Fout, kreeg ik te horen, het gaat om serieuze, authentieke bescheidenheid. Het meest hartverscheurend was nog wel het telefoontje dat ik van het hoofd Fijne Berichten ontving. In tranen was ze. Want zij had die leus juist helemaal niet verzonnen, zij was er toe gedwongen zoals ze tegenwoordig tot zo véél gedwongen werd. Ze mocht zich nooit meer lekker laten gaan, nooit meer eens vol op het orgel. Het nieuwe bewind hè, van die twee buitenlanders, de Belgogermanse kongsi die nu de Berg bestiert, lui die een beetje rond hebben gekeken en die - hoe komen ze erbij? - vinden dat deze universiteit meer van de wereld te leren heeft dan andersom.

Vroeger, ja vroeger, onder koning Jozef, toen hadden ze met z'n tweetjes heerlijke avonden in Bunde beleefd, alles in het netje natuurlijk maar er was die zielsverwantschap, dat soulmate-achtige, waardoor de een maar een half woord hoefde te zeggen of de ander vulde het al aan. "Waartoe zijn wij op aarde?" piepte Jo dan uitgelaten vanaf de balustrade in zijn bibliotheek. "Om kond te doen van onze grote waarde!" kraaide Jeanine semi-plechtig terug. "Leiden, Groningen, Utrecht?", riep Jo dan weer. "Harvard, Princeton, Maastricht!" Dat 'Utrecht' was een dichterlijke verbastering door Jo, dat deed hij wel vaker, dat maakte haar het rijmen gemakkelijk, ze moest er altijd zo om lachen want hij trok dan een gek scheef bekkie dat haar diep vertederde. Nou, met die vertederding was het tegenwoordig wel uit hoor. Jo kon ze nog wel eens op schoot trekken als hij een beetje down was wanneer een plannetje niet doorging, dan trooste ze hem met een persberichtje over alweer een unieke prestatie van de UM, dat professor zus of zo op de kermis alle blikjes had weten om te gooien en dat dat in academisch Nederland nog nóóit vertoond was. Het is maar een voorbeeld. Maar Germanicus op schoot trekken? Ze hapte naar adem bij de gedachte alleen al. Bovendien, die hoeft helemaal niet getroost te worden als er weer een plannetje mislukt want eerlijk is eerlijk, voor plannen en zeker voor de

A Nice Message

betere plannen moest je toch echt bij het Brein van Bunde zijn. Ja, nu was er natuurlijk de Belsj, ook eentje van de ideetjes maar die hoorde zij tegenwoordig als laatste. Als iedereen het al wist! Hoe kon je dan in godsnaam een fatsoenlijke perscampagne opzetten? Dat van die 25 duizend studenten, dat had zij toch echt beter in de markt weten te zetten hoor. Ze snikte. Gefnuikt, voelde ze zich, miskend, beknot in haar professionaliteit. Wie kon als geen ander de zon laten schijnen in de regionale bladen met optimistische UM-nieuwtjes? Wie anders dan zij durfde de resultaten van een 'door H.J. Heinz gesteund' promotieonderzoek over de heilzame werking van tomatenketchup naar buiten te brengen? Nou? "En daarom Albert, gooi ik de handdoek in de ring. Ik geef er de brui aan. Ik vertrek. Naar het buitenland. Waar ze nog wel oog hebben voor de toegevoegde waarde van een Fijn Bericht. Waar ze een *Nice Message* nog appreciëren. Ze zoeken het hier maar uit. Tabé."

Uw roddelkont, Albert Bergbroeder